

ARTISTIC EDUCATION BETWEEN TRADITION AND THE CHALLENGES OF THE FUTURE – A VISION ALIGNED WITH THE UNESCO FRAMEWORK FOR CULTURE AND ARTS EDUCATION

EDUCAȚIA ARTISTICĂ ÎNTRE TRADIȚIE ȘI PROVOCĂRILE VIITORULUI – O VIZIUNE ALINIATĂ CADRULUI UNESCO PENTRU CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE ARTISTICĂ

LAURA MARIA MUREȘAN¹

Abstract: *This article analyzes the state of arts education in Romania, situated at the confluence of a solid academic tradition and the need to adapt to the dynamics of a changing society. It explores the challenges existing in pre-university education, the limitations related to funding and infrastructure, along with the opportunities brought by digitalization, interdisciplinarity and the recognition of the role of creative industries. Particular attention is paid to the relevance and impact of the UNESCO Framework for Culture and Arts Education, adopted in 2024, as a strategic guide for the holistic and lifelong integration of the arts in the Romanian education system. All these aspects are analyzed through the lens of the persistent socio-economic crisis, which deepens disparities and influences budgetary allocations. The article proposes concrete recommendations for the sustainable development of this vital field for a creative and innovative society, despite economic constraints.*

Keywords: *artistic education, UNESCO Framework for Culture and Arts Education, socio-economic crisis, digitalization, interdisciplinarity, creative industries, holistic, lifelong learning, cultural funding, sustainable development.*

Rezumat: *Prezentul articol analizează starea educației artistice în România anului 2025, situată la confluența unei tradiții academice solide și a necesității adaptării la dinamica unei societăți în schimbare. Se explorează provocările existente în învățământul preuniversitar, limitările legate de finanțare și infrastructură, alături de oportunitățile aduse de digitalizare, interdisciplinaritate și de recunoașterea rolului industriilor creative. O atenție deosebită este acordată relevanței și impactului Cadrului UNESCO pentru Cultură și Educație Artistică, adoptat în 2024, ca ghid strategic pentru integrarea holistică și învățarea pe tot parcursul vieții a artelor în sistemul educațional românesc. Toate aceste aspecte sunt analizate prin prisma crizei socio-economice persistente, care adâncește disparitățile și influențează alocările bugetare. Articolul propune recomandări concrete pentru dezvoltarea sustenabilă a acestui domeniu vital pentru o societate creativă și inovatoare, în ciuda constrângerilor economice.*

Cuvinte cheie: *educație artistică, Cadrul UNESCO pentru Cultură și Educație Artistică, criză socio-economică, digitalizare, interdisciplinaritate, industrii creative, holistic, învățare pe tot parcursul vieții, finanțare cultură, dezvoltare sustenabilă.*

Educația artistică în România anului 2025 se află la o răscruce, navigând între moștenirea unei tradiții bogate și necesitatea adaptării la cerințele unei lumi în continuă schimbare. Acest peisaj complex este tot mai mult influențat și ghidat de inițiative globale, în special de *Cadrul UNESCO pentru Cultură și Educație Artistică*², adoptat recent de statele membre ale organizației.

¹ Prof. Dr. la Colegiul Național „Mihai Eminescu” Oradea, moldo_laura@yahoo.com

² <https://www.cnr-unesco.ro/ro/activitate/unesco-are-un-nou-cadru-global-pentru-educatie-culturala-si-artistica>

De la învățământul preuniversitar, unde artele sunt adesea marginalizate, până la nivelul universitar, unde se formează viitorii profesioniști, sistemul se confruntă cu provocări semnificative, dar și cu oportunități de transformare, în spiritul viziunii UNESCO.

Într-un context internațional în care artele joacă un rol strategic în cultivarea empatiei, gândirii critice și sustenabilității, România se regăsește în fața unei dileme educaționale fundamentale: cum să păstreze valorile profunde ale tradiției artistice și, simultan, să le integreze într-un cadru educațional modern, în acord cu principiile UNESCO. Anul 2025 oferă oportunitatea unei reflecții lucide asupra acestor transformări, întrucât educația artistică devine tot mai mult o cheie a rezilienței și coeziunii sociale.

România se mândrește cu o istorie bogată în educația artistică, dezvoltată atât prin filiere formale cât și informale. De-a lungul timpului, Universitățile de Arte alături de Școlile Populare de Artă, liceele despecialitate (muzică, coregrafie, arte plastice) din orașele mari, au format, generații de artiști, atât profesioniști cât și amatori. În mod tradițional, accentul a căzut pe tehnica individuală și pe promovarea valorilor estetice naționale. Deși aceste instituții joacă un rol vital în conservarea identității culturale, ele reușesc, din păcate, prea rar să stabilească un dialog autentic cu realitățile contemporane și cu nevoile diverse ale comunităților.

La nivel superior, Universitățile de Arte din București, Cluj-Napoca, Iași și alte centre academice rămân piloni fundamentali. Grație autonomiei universitare, ele continuă să ofere programe de studiu riguroase în domenii ca muzica, teatrul, artele vizuale (pictură, sculptură, grafică), designul și coregrafia. Calitatea formării, în special la nivel de masterat și doctorat, este recunoscută internațional, adesea aliniată la standardele de excelență promovate de UNESCO pentru cultivarea talentului și prezervarea patrimoniului cultural.

Din păcate, la nivelul școlilor din învățământul preuniversitar, situația este mai puțin optimistă. În ciuda progreselor, educația artistică din România rămâne decuplată de la transformările tehnologice și sociale. Accesul la educație artistică de calitate este inegal, cu diferențe mari între urban și rural. În plus, abordările interdisciplinare de tip STEAM sunt rare în programa românească. În lipsa integrării artelor în proiecte educaționale mai largi, elevii riscă să nu dezvolte abilități esențiale precum empatia, adaptabilitatea și expresivitatea în contexte multiculturale.

Se observă o reducere a orelor dedicate artelor în programa școlară, o lipsă acută de resurse materiale și spații adecvate, dar și o percepție tot mai răspândită conform căreia disciplinele artistice sunt mai puțin „utile” decât cele STEM (Știință, Tehnologie, Inginerie, Matematică).

Aceste aspecte duc la o sub-reprezentare a educației artistice, o situație care contrazice flagrant principiile Cadrelui UNESCO. Acesta din urmă subliniază necesitatea imperativă de a integra cultura

și artele în toate formele și la toate nivelurile de educație, recunoscându-le rolul esențial în dezvoltarea holistică a copiilor și tinerilor pe toată durata vieții.

Finanțarea rămâne o problemă cronică în România. Deși există inițiative și proiecte punctuale, investițiile publice în infrastructura școlilor de artă și în dotările necesare sunt adesea insuficiente. Aceasta se reflectă în săli de clasă vechi, instrumente muzicale învechite sau lipsa echipamentelor moderne pentru disciplinele artistice.

Adoptat în februarie 2024, Cadrul UNESCO pentru Cultură și Educație Artistică este un document strategic cheie la nivel global. El nu doar că subliniază importanța vitală a culturii și artelor în educație, dar oferă și o hartă pentru integrarea lor eficientă în toate contextele de învățare.

Principiile centrale ale acestui cadru, relevante pentru România în 2025, includ:

- Abordare holistică și învățarea pe tot parcursul vieții: cadrul pledează pentru o educație artistică accesibilă tuturor, indiferent de vârstă, și în toate contextele - formal, non-formal și informal. Aceasta înseamnă că nu doar școlile de artă, ci și centrele comunitare, muzeele, teatrele și chiar spațiile digitale devin locuri de învățare artistică.

- Relevanță pentru societatea contemporană: documentul UNESCO recunoaște rolul artelor în dezvoltarea inteligenței emoționale, a gândirii critice și a creativității, abilități esențiale într-o lume complexă și în continuă schimbare. De asemenea, încurajează abordarea unor teme precum justiția socială, sustenabilitatea și dialogul intercultural prin artă.

- Integrarea diversității culturale și a patrimoniului: este subliniată importanța recunoașterii și valorificării diversității culturale, a sistemelor de cunoaștere indigene și a expresiei creative ca elemente centrale ale dezvoltării durabile. Aceasta înseamnă o mai mare atenție acordată culturilor locale și patrimoniului, inclusiv în curriculum.

- Rolul tehnologiei: Cadrul UNESCO încurajează utilizarea tehnologiilor digitale, inclusiv a inteligenței artificiale, pentru a îmbogăți educația artistică, a promova dialogul intercultural și a sprijini diversitatea lingvistică.

Pe lângă provocări, există și direcții care pot aduce un suflu nou educației artistice, aliniată cu viziunea UNESCO:

- Digitalizarea și noile tehnologii: perioada pandemiei de covid a accelerat adoptarea instrumentelor digitale. În 2025, se observă o integrare crescândă a tehnologiei în predarea artelor – de la platforme de învățare online și resurse digitale, la utilizarea inteligenței artificiale în creația artistică sau în analiza performanțelor. Studiourile virtuale, realitatea augmentată și instrumentele software pentru compoziție sau design devin tot mai prezente, reflectând apelul UNESCO la valorificarea capacităților digitale în educația artistică.

- Programe interdisciplinare: necesitatea de a forma artiști cu viziune amplă și adaptabilă stimulează dezvoltarea programelor interdisciplinare. Combinarea artelor cu tehnologia, științele sociale, managementul cultural sau antreprenoriatul devine crucială pentru ca absolvenții să își găsească locul pe piața muncii și să genereze noi inițiative culturale, o abordare susținută de Cadrul UNESCO pentru o educație holistică și transsectorială.
- Focus pe industriile creative: recunoașterea potențialului economic al industriilor creative (jocuri video, film, animație, design digital, publicitate) poate atrage mai multe investiții și poate orienta programele educaționale către abilități practice și cerințe specifice ale acestor sectoare.
- Educația artistică non-formală și informală: creșterea numărului de ateliere, cursuri și inițiative private, precum și rolul ONG-urilor culturale, completează lacunele sistemului formal. Acestea oferă alternative flexibile și adesea mai adaptate nevoilor individuale, contribuind la dezvoltarea talentelor și la cultivarea publicului, în deplină concordanță cu viziunea UNESCO de a extinde învățarea artistică dincolo de mediile școlare tradiționale.
- Internaționalizarea și schimburile de experiență: programe precum Erasmus+ continuă să faciliteze schimburile de experiență între elevi, studenți și profesori, expunând tinerii artiști la diverse practici și perspective europene și globale, contribuind la creșterea calității și la diversificarea abordărilor artistice.

Pentru a asigura un viitor prosper educației artistice în România, în conformitate cu viziunea UNESCO, sunt necesare acțiuni concrete:

1. Prioritizarea artelor în curriculumul național: creșterea numărului de ore dedicate disciplinelor artistice în învățământul preuniversitar și integrarea artelor ca instrument transversal de dezvoltare a creativității și gândirii critice în toate materiile, conform principiilor Cadrului UNESCO.
2. Investiții în infrastructură și dotări: modernizarea școlilor și universităților de artă, achiziția de echipamente de ultimă generație și crearea de spații de creație și experimentare adaptate noilor tehnologii.
3. Formarea continuă a profesorilor: asigurarea unor programe de formare a cadrelor didactice axate pe abilități pedagogice moderne și competențe digitale, esențiale pentru a preda artele în contextul actual, o direcție fundamentală subliniată de UNESCO pentru a îmbunătăți calitatea educației artistice.
4. Conectarea cu industriile creative: dezvoltarea unor parteneriate puternice între instituțiile de învățământ și mediul de afaceri din industriile creative, pentru a alinia programele de studiu la cerințele pieței și a oferi oportunități de practică studenților.
5. Campanii de conștientizare: promovarea importanței educației artistice în societate, evidențiind rolul său în dezvoltarea personală, în inovare și în contribuția la bunăstarea socială și

economică. Acest lucru este vital pentru a schimba percepțiile și a alinia societatea românească la viziunea UNESCO de a plasa cultura și artele în centrul unei educații incluzive și de calitate.

În 2025, educația artistică în România este mai mult decât un simplu apendice al sistemului de învățământ; este o componentă vitală pentru dezvoltarea unei societăți creative, adaptabile și conștiente de valoarea sa culturală. Prin investiții strategice și o viziune pe termen lung, inspirată de Cadrul UNESCO, România are potențialul de a forma nu doar artiști talentați, ci și cetățeni inovatori și contribuitori activi la economia creativă și la dezvoltarea durabilă a societății.

Bibliografie:

UNESCO Framework for Culture and Arts Education (2024). Document oficial. Disponibil la: https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2024/02/WCCAE_UNESCO%20Framework_EN_0.pdf, accesat iunie 2025

https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2024/02/WCCAE_UNESCO%20Framework_EN.pdf, accesat iunie 2025

<https://www.cnr-unesco.ro/ro/activitate/unesco-are-un-nou-cadru-global-pentru-educatie-culturala-si-artistica>, accesat iunie 2025

Comisia Națională a României pentru UNESCO. Educația culturală și artistică. Exemple de bune practici în context UNESCO. Disponibil la: <https://www.cnr-unesco.ro/ro/activitate/educatia-culturala-si-artistica>, accesat iunie 2025

Universitatea Națională de Arte "George Enescu" Iași. Conferința internațională „Particularități ale educației artistice în sistemele formal, nonformal și informal”. Disponibil la:

<https://www.arteiasi.ro/conferinta-internationala-particularitati-ale-educatiei-artistice-in-sistemele-formal-nonformal-si-informal-particularities-of-artistic-education-in-formal-non-formal-and/>, accesat iunie 2025

Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică "I.L. Caragiale" (UNATC) București. Tehnologii interactive pentru arte performative și media. Disponibil la:

<https://unatc.ro/devunatc/departament/tehnologii-interactive-pentru-arte-performative-si-media-2/>, accesat iunie 2025

AUTOR:

LAURA MARIA MUREȘAN este artist plastic și prof. dr. la Colegiul Național „Mihai Eminescu” din Oradea cu o experiență în domeniu de 24 de ani. A absolvit în 1998 Academia de Arte Vizuale „Ioan Andreescu” din Cluj-Napoca, secția Arte Textile – Modă, în 2022 a obținut titlul de Doctor în Arte Vizuale în cadrul Facultății de Arte a Universității de Vest din Timișoara. A participat cu lucrări la diverse prezentări de modă, expoziții de artă plastică, a publicat articole în reviste, cataloage de artă și publicații de specialitate, a participat la conferințe științifice specifice domeniului profesional.